

Teismo praktikos rinkinys

Byla C-110/21 P

Universität Bremen
prieš

Europos mokslinių tyrimų vykdomąją įstaigą (REA)

2022 m. liepos 14 d. Teisingumo Teismo (antroji kolegija) sprendimas

„Apeliacinis skundas – Ieškinys dėl panaikinimo – Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 19 straipsnis – Neprivilegiuotųjų šalių atstovavimas Sąjungos teismuose nagrinėjamose bylose dėl tiesioginių ieškinių – Universiteto dėstytojas – Dėstytojas, dėstantis universitete, kuris yra atstovaujamas pareiškus ieškinį, ir einantis projekto, kuris yra ginčo dalykas, koordinatoriaus ir grupės vadovo pareigas – Nepriklausomumo sąlyga – Tiesioginio ir asmeninio suinteresuotumo ginčo sprendimu buvimas“

Teismo procesas – Ieškinys – Formos reikalavimai – Reikalavimai pasirašančiam asmeniui – Trečiojo asmens statusas bylos šalių atžvilgiu – Universitetas, kuriam atstovauja dėstytojas, kurį su juo sieja statutiniai viešosios teisės reglamentuojami santykiai – Leistinumas, atsižvelgiant į nepriklausomumo reikalavimą – Dėstytojas, einantis projekto, kuris yra ginčo dalykas, koordinatoriaus ir grupės vadovo pareigas – Poveikio nebuvimas

(Teisingumo Teismo statuto 19 straipsnis)

(žr. 55–58, 61–64, 66, 67 punktus)

Santrauka

Brėmeno universitetas buvo paskirtas mokslo tyrimų konsorciūmą, kurį sudarė keli Europos universitetai ir kuris turėjo atlikti tarpdisciplininės lyginamosios teisės tyrimus būsto teisės ir politikos srityje visoje Sąjungoje, koordinatoriumi.

Paskelbus kvietimą teikti pasiūlymus, 2019 m. kovo 17 d. Brėmeno universitetas Europos mokslinių tyrimų vykdomajai įstaigai (REA) pateikė projekto pasiūlymą. Šis pasiūlymas buvo įvertintas balu, kuris leido jam užimti dešimtą vietą tarp visų kandidatų. 2019 m. liepos 16 d. sprendimu¹ REA atmetė šį pasiūlymą, nes numatytas biudžetas buvo ribotas ir ji galėjo atrinkti tik tris pirmąsias vietas užėmusius projektus. 2019 m. rugsėjo 25 d. Brėmeno universitetas pareiškė ieškinį dėl šio sprendimo panaikinimo.

¹ 2019 m. liepos 16 d. REA sprendimas Ares (2019) 4590599.

2020 m. gruodžio 16 d. nutartimi² Bendrasis Teismas atmetė šį ieškinį kaip akivaizdžiai nepriimtina³, motyvuodamas tuo, kad Brėmeno universitetui atstovaujantis dėstytojas nėra trečiasis asmuo universiteto atžvilgiu, todėl jis neatitinka Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statute numatytos nepriklausomumo sąlygos⁴.

Nagrinėdamas Brėmeno universiteto pateiktą apeliacinį skundą Teisingumo Teismas panaikino šią Bendrojo Teismo nutartį, nurodydamas, kad šis teismas klaidingai nusprendė, jog ieškinys yra akivaizdžiai nepriimtinas. Savo sprendime jis pateikė paaiškinimą dėl nepriklausomumo sąlygos, taikomos neprivilegiuotųjų šalių⁵ atstovams pareiškiant tiesioginį ieškinį Sąjungos teismuose.

Teisingumo Teismo vertinimas

Teisingumo Teismas visų pirma priminė, kad taikydamas Sąjungos teisėje neprivilegiuotųjų šalių atstovams nustatytą nepriklausomumo sąlygą Sąjungos teismas vykdo ribotą kontrolę ta prasme, kad ieškinius pripažįsta nepriimtinais, kai yra akivaizdu, kad atstovas negali užtikrinti jam tenkančios gynybos funkcijos geriausiai atstovauti savo kliento interesams, todėl jam turi būti neleidžiama to daryti siekiant apsaugoti kliento interesus.

Toliau Teisingumo Teismas išnagrinėjo, ar jurisprudencijoje suformuota advokatų nepriklausomumo sąlyga taip pat taikoma universiteto dėstytojams, turintiems teisę atstovauti šaliai teisme.

Šiuo klausimu jis mano, kad abi profesijos nėra panašios, nes advokatas turi užtikrinti savo kliento interesų apsaugą ir gynimą, o universiteto dėstytojas, atsižvelgiant į šiai profesijai būdingą akademinę laisvę, turi visiškai nepriklausomai atlikti dėstytojo darbą ir mokslo tyrimus. Vis dėlto, kai universiteto dėstytojas atstovauja šaliai Sąjungos teismuose, jis užsiima jau ne dėstytojo ir mokslininko profesija, o atlieka tą pačią funkciją kaip ir advokatas, t. y. atstovauja neprivilegiuotosioms šalims. Be to, dėstytojai, kuriems jų valstybės narės teisė leidžia atstovauti šalims teismuose, turi tokias pačias teises, kokias advokatams suteikia Teisingumo Teismo statutas⁶.

Teisingumo Teismo manymu, iš to išplaukia, kad, atsižvelgiant į atstovavimo funkciją – saugoti ir kuo geriau ginti atstovaujamojo interesus, universiteto dėstytojai turi atitikti tokius pat nepriklausomumo kriterijus, kokie taikomi advokatams. Šie kriterijai apibrėžiami neigiamai, t. y. kad atstovo ir jo kliento neturi sieti darbo santykiai, ir teigiamai, duodant nuorodą į profesinę etiką, o tai, be kita ko, reiškia, kad jų neturi sieti ryšys, kuris akivaizdžiai kenktų advokato gebėjimui atlikti jam tenkančią gynybos funkciją geriausiai atstovauti savo kliento interesams laikantis įstatymų ir profesinių taisyklių.

² 2020 m. gruodžio 16 d. Europos Sąjungos Bendrojo Teismo nutartis *Universität Bremen / REA* (T-660/19, nepaskelbta Rink., EU:T:2020:633).

³ Pagal Bendrojo Teismo procedūros reglamento 126 straipsnį.

⁴ Žr. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto (toliau – Statutas) 19 straipsnį.

⁵ Privilegiuotosios šalys yra Teisingumo Teismo statuto 19 straipsnio pirmoje ir antroje pastraipose nurodytos šalys, t. y. valstybės narės, Sąjungos institucijos, valstybės, kurios yra Europos ekonominės erdvės susitarimo šalys, bet nėra Sąjungos valstybės narės, ir šiame susitarime nurodyta ELPA priežiūros institucija.

⁶ Teisingumo Teismo statuto 19 straipsnio trečia pastraipa.

Dėl to, kad atstovo ir jo kliento turi nesieti darbo santykiai, Teisingumo Teismas konstatavo, kad šiuo atveju universiteto dėstytoją su universitetu, kuriam jis atstovauja, sieja statutiniai viešosios teisės reglamentuojami santykiai. Šis statusas pagal nacionalinės teisės sąlygas ir normas jam suteikia nepriklausomumą ne tik kaip dėstytojui ir mokslininkui, bet ir kaip neprivilėgiuotųjų šalių atstovui Sąjungos teismuose. Kadangi atstovavimas teisme nepriskirtinas prie užduočių, kurias dėstytojas turi vykdyti universitete kaip mokymo personalo narys ar mokslininkas, jis nėra niekaip susijęs su jo akademinėmis pareigomis ir yra vykdomas neatsižvelgiant į pavaldumo universitetui santykius net ir tada, kai jis jam atstovauja.

Be to, Teisingumo Teismas mano, kad, atsižvelgiant į jo jurisprudenciją⁷, dėstytoją ir universitetą, kuriam jis atstovauja, siejančio statutinio viešosios teisės reglamentuojamo ryšio nepakanka nuspręsti, kad dėstytojo situacija yra tokia, kad jis negali ginti universiteto interesų.

Galiausiai Teisingumo Teismas pridūrė: kadangi Teisingumo Teismo statutas dėstytojams suteikia tokias pačias teises kaip ir advokatams⁸, preziumuojama, kad dėstytojas, pagal nacionalinę teisę galintis atstovauti šaliai teisme, iš principo atitinka nepriklausomumo sąlygą net jei atstovauja universitetui, kuriame užsiima akademinė veikla.

Dėl ryšio, trukdančio atstovo gebėjimui užtikrinti gynybos funkciją geriausiai atstovauti savo kliento interesams, nebuvimo Teisingumo Teismas mano, kad Bendrasis Teismas padarė klaidą, kai nusprendė, jog dėl to, kad universiteto atstovas yra projekto koordinatorius ir jo grupės vadovas, šiame projekte vykdamas esmines užduotis ir pareigas, asmeninis ryšys su ginčo dalyku kenkia jo gebėjimui teikti teisinę pagalbą, kurios reikia universitetui.

Teisingumo Teismo nuomone, atstovo projekte, kuris yra ginčo dalykas, vykdytos funkcijos reiškia, kad jis turi bendrų interesų su Brėmeno universitetu. Vis dėlto tokių interesų nepakanka įrodyti, kad atstovas negali tinkamai atlikti jam patikėtos atstovavimo funkcijos.

Be to, kadangi nepateikta jokios informacijos, leidžiančios teigti, kad tokie interesai trukdo šiam atstovui atstovauti teisme Brėmeno universitetui, Bendrasis Teismas nesilaikė Teisingumo Teismo jurisprudencijoje nustatytų savo kontrolės ribų.

Tokiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas nusprendė, jog Bendrasis Teismas padarė klaidingą išvadą, kad ieškinys yra nepriimtinas dėl to, kad Brėmeno universitetui negali tinkamai atstovauti jo dėstytojas.

⁷ 2020 m. vasario 4 d. Sprendimas *Uniwersytet Wrocławski ir Lenkija / REA* (C-515/17 P ir C-561/17 P, EU:C:2020:73, 66 ir 67 punktai).

⁸ Kaip tai suprantama pagal Teisingumo Teismo statuto 19 straipsnio trečią ir septintą pastraipą.